



Una jove observa un plec de bitllets de mil pessetes acabat d'imprimir a la Fàbrica de Moneda i Timbre, l'any 1974.

## L'Harmagedon monetari

**A**rnau s'alça de bon matí i es beu el got de llet. Fa dos mesos que el van fer fora de l'empresa de maquinària tèrmica. El propòsit del dia és fer la compra de la setmana. Abans, comprova a internet que ja li han ingressat el subsidi de desocupació. Són 84.000 ibers. La xifra no està malament, però a ell i la seua dona cada dia els costa més d'arribar a final de mes. D'ençà de l'1 de novembre, quan Brussel·les i Madrid pactaren l'eixida de l'estat espanyol de l'euro, tot ha empitjorat. Una barra de pa costa ara 105 ibers, un quilo de creïlles, 166 i l'abonament del metro ha pujat fins a 1.190 ibers. El cotxe pràcticament no l'usen perquè el gasoli s'ha enfilat de mala manera. Al principi, Arnau no es va preocupar gaire. Si bé és cert que la prohibició de retirar més de 40.000 ibers del banc el va inquietar, pensava que la bona marxa de l'empresa on treballava li seria una salvaguarda. La substitució de l'euro per l'iber, molt més devaluat que no l'antiga moneda, va comportar un creixement exponencial de les comandes procedents de França i de Bèlgica. Durant tres me-

Hi ha vida després de l'euro? Què passaria si d'avui per demà substituïrem la moneda única per la pesseta? I si l'estat espanyol fora expulsat de la zona euro? Els experts coincideixen: la desaparició de la moneda única ens menaria a una inflació galopant, minva de la renda disponible i impossibilitat de fer front al deute. En definitiva, la catàstrofe.

sos, el seu superior es va fer un fart d'enviar camions cap a l'altre costat dels Pirineus. El problema va sorgir quan els filtres de depuració i els radiadors que col·locaven a les màquines es van exhaurir. El preu que exigia el proveïdor alemany per una remesa era inassumible, de manera que poques setmanes després d'acabar-se les peces, la direcció va presentar un expedient de regulació d'ocupació. Després de 28 anys treballant-hi, Arnau se'n va anar al carrer. De moment, amb els seus estalvis i el sou de la seua dona poden anar fent, però tots dos han pensat que si les coses continuen així s'hauran de vendre la caseta on estuegen, arran de mar. Els turistes holandesos, diuen al poble, paguen quantitats més que acceptables per aquests habitatges. Amb els diners que n'obtingueren, pensa Arnau, podrien ajudar també el seu fill a establir-se a Àustria, on treballa de fa vuit mesos com a enginyer en pràctiques.

Si el relat sobre Arnau us ha amoïnada, no us inquieteu més d'allò que és estrictament necessari. Perquè ni existeix aquest Arnau ni a casa nostra duem a la butxaca una nova moneda anomenada iber. Tot plegat era un exercici de periodisme-ficció que mira de traçar com podria ser un dia normal d'un ciutadà normal al cap de mig any de l'expulsió de l'estat espanyol fora de la zona euro. Era només una hipòtesi. Tanmateix, la conjectura, que fa només un any i mig hauria estat rebutjada frontalment per qualsevol interlocutor, ha pres certa volada després d'un any en què alguns dels esquemes en què s'assentava la unió econòmica i monetària han quedat fets miques. Allò que en el passat fou tabú, ha deixat de ser-ho. La crisi del deute i el debat obert públicament sobre la possibilitat d'expulsar un país membre –Grècia– de la zona euro ha obert interrogants sobre la integritat i la perdurabilitat de la unió monetària, i la reunió del dia 9 a Brussel·les no les ha pas pogudes esvaïr, aquestes incògnites. Així doncs, és plausible de pensar que si Grècia és expulsada, al darrere hi aniran Portugal, Itàlia o l'estat espanyol? Els experts coincideixen a dir que és una hipòtesi molt remota, remotíssima. Però admeten, alhora, que és un escenari més plausible que no fa un any. Alguns mitjans de comunicació

## “Els més desfavorits serien els principals damnificats de l'eixida de l'euro”

Jordi Bacaria (Reus, 1952) és catedràtic d'economia aplicada a la Universitat Autònoma de Barcelona, expert en integració europea i director de la revista 'Foreign Affairs Latinoamèrica'.

—La hipòtesi d'una eixida de l'estat espanyol de l'euro, quines possibilitats té de complir-se?

—Podem esperar tota mena de sorpreses. Escenaris que fa una dècada semblaven poc possibles, han esdevingut possibles i això obliga a una certa precaució a l'hora de fer prospectiva. Allò que era remot ara és factible, encara més si, com passa últimament, ens entessem a esmentar-ho. Ara per ara, la situació és tan desastrosa que hem de pensar que la possibilitat és mínima sempre que es prenguin les mesures necessàries per a abordar els problemes de deute i d'ocupació. Altrament, difícilment podrem mantenir-nos dins l'euro.

—Hi ha qui defensa que, fora de l'euro, a les nostres empreses els seria més fàcil de vendre fora i que això reactivaria l'economia.

—Si sortíssim de l'euro, primer de tot consumiríem menys productes d'importació i més productes fets a casa nostra, perquè la nostra moneda seria molt devaluada res-



JORDI BACARIA

pecte a l'euro. Ens situaríem en un escenari més pròxim al dels anys 60 o 70. Segurament els nostres sectors exportadors —turístic i immobiliari— serien més competitius, perquè els productes que oferiríem a Europa serien a més baix preu.

La sortida de l'euro, doncs, no és una mala solució en el sentit productiu, però és pèssima en el sentit financer, perquè hauríem de pagar el deute en euros amb una moneda devaluadíssima. Per tal de fer front a això, caldria pujar impostos. Caldria fer molts ajustos que, a la llarga, ens allunyarien del cor d'Europa. Sortir de l'euro és un escenari catastròfic. Si ens mantenim dins l'euro, sempre queda l'esperança que la situació econòmica general millorarà i que podrem ser arrossegats pel tren europeu.

—Què hi passaria, al mercat de treball?

—Seria un dels ajustos que més ràpidament es produiria. Si sortíssim de l'euro, a curt termini baixaria la desocupació. D'una banda, els immigrants se'n anirien perquè cobrarien amb una moneda molt depreciada que no els serviria a l'hora d'enviar remeses cap als seus països. D'una altra banda, hi hauria emigració cap a uns altres països, com ara l'Amèrica Llatina, sobretot de gent formada. Així doncs, a curt termini baixaria la desocupació, però les conseqüències quant a capital humà a llarg termini serien gravíssimes. Aquí quedaria la població envellida i menys formada i difícilment es podrien pagar pensions i serveis socials.

—Per tant, els efectes a curt termini no compensen els efectes a llarg termini...

—Exactament. Sortir de l'euro seria una medicina de xoc ràpida, pe-

rò provocaria una malaltia prolongada. Els problemes que s'hi generarien serien gravíssims: hi hauria molta inflació, el govern hauria de respondre a les demandes socials i hauria de fer una forta expansió monetària, acabaria produint-se més inflació i entrariem en un pendent de poca >>

i centres d'estudi —molts dels quals amb interessos o origen al Regne Unit, cal tenir-ho en compte— en parlen obertament i hi ha qui fins i tot ho defensa sense embuts. Són minoritaris, és cert, però hi són perquè, com reconeix el vice-rector d'economia de la Universitat de Barcelona, Gonzalo Bernardos, “la possibilitat que desaparega l'euro és petita, però certa”.

Entre els malastrucs hi ha, per exemple, Capital Economics. La consultora ha elaborat aquesta tardor un estudi en què assegurava que l'eixida de la moneda única tindria efectes benèfics per als anomenats PIIGS (Portugal, Itàlia, Irlanda, Grècia i Espanya). Amb la recuperació del control de la política monetària, sempre segons Capital Economics, els governs disposarien

de ferramentes per a devaluar el valor de la moneda, cosa que beneficiaria les exportacions. L'espanta de les vendes a l'exterior compensaria la resta d'efectes negatius derivats d'abandonar l'euro.

**Cridar el mal temps.** “La nostra economia es trobaria beneficiada per l'eixida de la zona euro i l'adopció

>>> disciplina. Fet i fet, en lloc d'anar cap endavant per a sortir de la crisi, acabariem empobrint-nos més.

**—Els tractats de la UE no preveuen que un país pugui sortir de la zona euro. Si hi ha eixida, doncs, ha de ser necessàriament a la babalà?**

—Quan es parla de sortir de l'euro, hi ha dues possibles sortides: ordenadament o desordenadament. La sortida ordenada, des del punt de vista legal i institucional, és impossible. Així doncs, si es preparés el pla B de sortida d'euro, és a dir, que els bancs centrals pensessin a emetre una moneda nova, ho farien il·legalment, perquè és una possibilitat que no preveuen els tractats. Però que sigui fora de la legalitat no vol dir que no es faci. No tinc elements per a dir si es fa o no, però en tot cas es faria contravenint tota lleialtat institucional.

Per tant, l'única sortida que hi pot haver és desordenada. Podria ser que un dia ens despertéssim i ens assabentéssim que ja no som a l'euro, una possibilitat que s'hauria d'haver preparat amb nocturnitat i traïdoria. Comprenc que hi hagi empreses privades que es preparin per a un escenari com aquest, però considero inconcebible que el sector públic ho faci. I si ho fa, això és una gran trampa. Al capdavall, hauria preparat una sortida ordenada d'esquena a tothom i contra allò que diu la Unió Europea.

**—Llance la hipòtesi: imagineu que demà ens alcem i l'estat espanyol és fora de la zona euro. Què passaria?**

—En primer lloc, que consti que jo no he llançat la hipòtesi. Dit això, si de la nit al dia passés això ens trobaríem en una situació semblant al *corralito*: no podríem treure diners del banc, hi hauria limitacions per a fer pagaments, hi hauria problemes per a pagar els nostres deutes amb tercers països... Hi hauria situacions ben curioses, com per exemple que tindria més valor la moneda d'un cèntim de níquel que no el paper, de manera que la gent acumularia monedes perquè el valor del metall seria superior al valor que representa el paper. Sigui com sigui, en cas d'una sortida desordenada, l'escenari més probable seria el caos absolut.

Ara bé, més enllà de la qüestió purament monetària, el fet que més em preocupa és l'efecte sobre la redistribució de la renda. Mentre ens mantinguem dins l'euro, des del govern es poden imposar retallades que, tot i controvertides, no són dramàtiques. Però si hi ha un caos com el que es preveu en un escenari de sortida de l'euro, ens hem

d'oblidar de prestacions socials, assegurances de desocupació o pagament de les pensions. Es continuarien pagant salaris i pensions, sí, però en una moneda que no valdria res. Amb 600 euros de pensió no es podria passar ni la primera setmana perquè, a causa de la inflació, la capacitat adquisitiva seria nul·la. Ens apropiariem a situacions com les que han viscut països llatinoamericans els anys 70 i 80. L'efecte sobre la redistribució de la renda seria brutal, sobretot per als més desafavorits. Els qui tenen pensions, salaris baixos... en definitiva, els més desafavorits serien els principals damnificats.

**—De manera que tots seríem més pobres, però els pobres serien més pobres.**

—Sí, i alguns serien més rics. Serien les persones amb informació de primera mà, que haguessin tret els seus capitals d'Espanya, que haguessin especulat, que haguessin comprat or... Tots ells resistirien millor.

**—Quin cost tindria aquest escenari per a països del nucli europeu?**

—A curt termini, tindria conseqüències nefastes en la mesura que els seus bancs tenen deutes dels països perifèrics. Per tant, cal suposar que hi hauria entitats que entrarien en fallida perquè d'alguna manera traspasaríem el problema als creditors. A més llarg termini, hi ha qui pensa que tindria efectes benèfics i hi ha qui pensa que seria perniciosos. Els primers creuen que l'euro es revaloritzaria perquè Alemanya s'hauria llevat el llast de les economies més endarrerides. Els segons opinen que l'euro es revaloritzaria massa, es convertiria en una moneda refugi i, al remat, perdria competitivitat respecte al dòlar.

**—I què me'n dieu, de la credibilitat internacional de l'euro davant la perspectiva de l'eixida d'un país o d'un grup de països?**

—Depèn molt de la credibilitat del nucli dur que quedi dins l'euro. Sigui com vulgui, cal no descartar que, si surten uns pocs països de l'euro, tots els països acabin adoptant la seva antiga moneda. No sé fins a quin punt, per exemple, a Alemanya li agradaria de continuar de la mà de França, tenint en compte que també estan molt endeutats.

**—El final de l'euro és el final de la UE?**

—És el final de la UE tal com l'hem concebuda. Les marxades endarrere són incontrolades. En un escenari on diversos països marxen de l'euro, la desintegració econòmica és possible.

d'una moneda pròpia, ja fos la pesseta o una divisa de nova creació?" És la pregunta que EL TEMPS ha fet a un grup d'experts i la resposta és rotunda: no, no i no. De cap manera. Encara més, les paraules més repetides en esmentar la hipòtesi són "catàstrofe", "col·lapse" i "devastació". "Crec que no hi ha ningú prou irresponsable per a plantejar-se d'eixir voluntàriament"

de l'eurozona, diu Vicente Pallardó, professor de la Universitat de València. "Seria com abocar-se al precipici", rebla Gonzalo Bernardos.

Adoptar una nova moneda portaria, en primer lloc, problemes pràctics que, si bé serien els menys rellevants, no serien pas menors. Com es faria per a encunyar i posar en circulació una nova moneda procurant que el pànic

bancari no duguera la gent a traure els seus estalvis del banc? Seria millor avisar la gent per endavant, en un procés ràpid i ordenat? No passaria aleshores que, davant la perspectiva d'una devaluació, es produiria una retirada en massa de capitals? Així doncs, si no s'avisava la gent, com se substitueix d'avui per demà una moneda per una altra? Es pot fer tot plegat sense que el

IVIE



JORDI PLAY/ARXIU



CAMPS I PRATS/ARXIU



**Santiago Carbó:**  
 “Una ruptura generalitzada de l’euro és improbable, però no descarte que Grècia acabe anant-se’n”

**Gonzalo Bernardos:**  
 “Per a Alemanya i França, deixar que l’estat espanyol o Itàlia eixiren de l’euro seria com suïcidar-se”

**Vicente Pallardó:**  
 “Si hi ha algú que demane d’eixir de l’euro, el següent pas que ha de fer és demanar l’ingrés a la Unió Africana”

sistema s’esberle? “El procés de canvi de la pesseta a l’euro va costar uns quants anys de preparació molt seriosa. Ací es tractaria de fer el camí contrari de la nit al dia. Ho veig certament complicat”, assegura Vicente Pallardó. Igualment pessimista és Santiago Carbó, catedràtic de ciències econòmiques de la Universitat de Granada, que pronostica la fallida del sistema bancari del país que fora expulsat de l’euro, especialment si el procés no es fa ordenadament. “Si un país surt de l’euro, el seu sistema financer faria fallida immediatament perquè els seus actius passarien a estar en una nova moneda domèstica i a més podria produir-se un pànic bancari que duria la gent a voler retirar els seus fons –apunta aquest expert adscrit a l’Institut Valencià d’Investigacions Econòmiques–. Per això, caldria preparar molt bé l’operació de rescat d’aquests bancs, per tal d’evitar el contagi a uns

altres bancs europeus que hagueren fet préstecs als bancs del país afectat”. El *corralito*, és a dir, la prohibició de traure del banc una determinada quantitat de diners, com va passar a l’Argentina l’any 2001, seria una de les primeres decisions que hauria de prendre el regulador bancari.

Bancs a banda, l’adopció d’una nova moneda comportaria un daltabaix per als indicadors macroeconòmics del país. La moneda de nova creació estaria devaluada respecte a l’euro, i això seria un arma de doble tall. Perquè la devaluació, com ja va passar en dècades pretèrites, afavoriria les exportacions, atès que els nostres productes serien més competitius al mercat internacional (vegeu pàgines 25-27), però obriria molts interrogants de l’altre costat. Perquè, en una economia tan oberta com la nostra, tanta importància té allò que exportem com allò que importem. I ací és on comen-

çaríem a gemegar: els productes d’importació esdevindrien inassequibles per a la majoria de la població. Deixaríem de comprar electrodomèstics Bosch i cotxes Lancia i les escapades de cap de setmana a una capital europea esdevindrien una excentricitat.

I no parlem dels efectes de la devaluació sobre les matèries primeres, en un país que importa pràcticament tota l’energia que consumeix. “Imaginemos que devaluem la moneda d’un 40%. Quins efectes tindria això sobre les importacions de l’energia?”, es demana Pallardó. I es respon a si mateix: “Això seria un xoc terrible per als costos de producció de les empreses, que haurien de traslladar l’augment de costos al preu final.” El resultat seria, consegüentment, un augment galopant de la inflació, un estancament dels salaris i, al remat, una disminució en els nivells de renda disponible. En definitiva, empobriment. Experts dels

“Experts dels bancs USB, Citigroup i Rabobank han calculat que, si es recuperen com a monedes estatals, la lira, el dracma o la pesseta es devaluaran entre un 40% i un 60% respecte a l'euro”

bancs USB, Citigroup o Rabobank han calculat que, si es recuperen com a monedes estatals, la lira, el dracma o la pesseta es devaluarien entre un 40% i un 60% respecte a l'euro.

Amb l'estat espanyol fora de l'euro, el Banc Central Europeu –sota l'ègida dels principis teutons– deixaria de controlar el destí de la nostra moneda. Això permetria, d'un costat, de recuperar la sobirania monetària que l'any 1999 els països integrants de la zona euro van cedir al regulador europeu. A primera vista, Madrid, Roma o Atenes podrien recobrar la capacitat de decidir quan i com imprimeixen moneda o de fixar els tipus d'interès. Això, a primer colp d'ull. Perquè en realitat, la cosa seria molt més complexa.

**L'harakiri europeu.** En una economia tan dependent de l'exterior com la nostra, és complicat de pensar que la inestabilitat que es generaria deixara marge de maniobra als nous organismes reguladors per a redreçar les coses. Sense el paraigua de l'euro, els països haurien d'acudir individualment als mercats de capital per a finançar-se, i en una situació d'inestabilitat tal és previsible que es produïra una pujada insostenible de la prima de risc del deute. En un escenari de desconfiança, en estats com ara l'espanyol, amb un alt endeutament, tant l'estat com la banca comercial haurien de pagar un interès més alt per a renovar els crèdits. La conseqüència seria, segons Vicente Pallardó, la “fallida irreversible”. “Si devalues un 40% la moneda, els deutes nominals augmenten del 40% de la nit al dia. El deute esdevindria del tot inassumible. Automàticament, això expulsaria el país dels mercats de capital i també els nostres bancs i les nostres empreses”. A més, com apunta Santiago Carbó,

finançar-se a l'exterior esdevindria poc més que una quimera. “Si algú demana d'eixir de l'euro –afirma taxatiu Vicente Pallardó– el pas que ha de fer tot seguit és demanar l'ingrés en la Unió Africana. I dubte que li hi permeteren l'accés.”

La hipòtesi de l'eixida d'un país concret o del trencament de la zona euro s'ha posat sobre la taula aquests darrers mesos. “En aquests moments –apunta Carbó, de l'IVIE–, no considere que haja d'ocórrer una ruptura generalitzada de l'euro, però no descarte que algun país com Grècia acabe anant-se'n.” Què passaria aleshores? Seria el principi d'una fuita més copiosa? Els experts consultats per EL TEMPS consideren que la ferida causada per l'eixida de Grècia podria cicatritzar. Ben diferent, diuen, seria un abandonament d'Itàlia o de l'estat espanyol. “Les conseqüències a curt termini serien devastadores per al país i tindrien implicacions greus per a tota l'eurozona, sobretot per als països perifèrics més dèbils, que es trobarien contagiats immediatament”, exposa Carbó. “Seria el cop de gràcia a l'euro –assegura Pallardó–. Si abandonen Espanya o Itàlia, l'euro no és sostenible. En cas que això arribe a passar, es faria evident que Europa és incapaç de defensar l'euro. Potser Alemanya després muntarà una unió econòmica amb Dinamarca i Finlàndia, però no tindrà res a veure amb l'euro. El final de l'euro és el final de la Unió Europea.” Per a Gonzalo Bernardos, “deixar anar Espanya o Itàlia seria per a Alemanya i França com suïcidar-se, perquè els seus bancs, que han prestat diners als bancs d'ací, tindrien pèrdues que els durien a una crisi terrible”. Aleshores, Arnau en patiria les conseqüències. Però Egbert o Aureli, també.

*Violeta Tena*

**S**amuel Gramatge sap perfectament de què va això de ser una empresa exportadora. Agullentí de naixement, l'any 1985 –un any abans que l'estat espanyol ingressara a la zona euro– va entrar a treballar com a director de l'àrea d'exportació d'una empresa d'Ontinyent, Mantas Mora. A la Vall d'Albaida, cor del sector tèxtil valencià, alguns negocis s'esllanguien, incapaços d'adaptar-se als nous temps, mentre uns altres s'escarrassaven per obrir-se mercat fronteres enllà. Entre aquestes hi havia Mantas Mora, una empresa emblemàtica a la zona que aleshores comptava quasi mig segle de vida. Amb un bon nivell d'anglès i francès, a Gramatge li encarregaren de mantenir les línies d'exportació que ja tenien i obrir-ne de noves. “La principal competència la teníem aleshores a Corea –recorda–. El que podíem

